

Tuath

Àireamh 3, Earrach 2019

Is treasa tuath na tighearna

Photo: Rachel Schmidt

Sgrìobhadh ùr le Meg Bateman, Aonghas Pàdraig Caimbeul, Maoilios Caimbeul, Dàibhidh Eyre, Màrtainn Mac an t-Saoir, Fearghas MacFhionnlaigh, Aonghas MacNeacail, Greg MacThòmais, Deborah Moffatt, Maggie Rabatski agus Julian Ronay

To my mother in old age

(August 2018, Connemara)

MEG BATEMAN

It's a premonition of a time without you
to be standing on the shore of Connemara
looking at the Burren in County Clare
whose grey hills hold a memory of you
crouching down in the sunny grass
enthralled by the bright flowers of the grikes.

The stones on the beach are like white eggs,
the pale sand shifts with the tide ...
I laugh out loud at a perching rock.
There's still time, it seems to say,
despite Moher's plunging cliffs
despite the islands floating off to the west.

Laden brambles grab at my legs
in some bitter-sweet sign
as I cross the fields up from the sea
on a rough path through browning ferns.
I struggle to find a breach in the winding dikes
back to the road where the cars roar by.

Do mo mháthair ina seanaois

Is tuar na heasnamhachta atá le teacht
a bheith i mo sheasamh ar chladach Chonamara
ag féachaint uaim ar an mBoireann
agus cuimhne ag a cnoic liatha ort
agus tú ar do ghogaide ar an bhféar griannmhar
faoi dhraíocht ag bláthanna líoga na ngríog.

Is cosúil le huibheacha na clocha ar an trá,
bogann an gaineamh leis an taoide ...
Baineann carraig luascach gáire asam
mar a bheadh sí ag rá, Níl an t-am caite fós,
in ainneoin géire Aillte an Mhothair,
in ainneoin na n-oileán ar snámh siar.
Beireann na driseoga greim sméarach ar mo chosa
ina gcomhartha atá idir shearbh is mhilis
mar a thrasnaím na páirceanna thuas ón bhfarraige
ar chosán garbh trí rathneach dhonn.
Streachlaím le bealach a fháil trí na cláicho casta
go dtí an bóthar le carranna ag sciúrdadh thart.

Na Pharasaich

AONGHAS PÀDRAIG CAIMBEUL

Rannsaich agus faic,
thuirt iad;
oir à Galilee
cha d'èirich fàidh

agus e an sin
air am beulaibh,
grian na Càisg'
a' dannsa.

Agus dh'imich
gach aon da thaigh fhèin,
far an robh *Love Island*
air an telebhisean.

Teann a-nall 's thoir dhomh do làmh

AONGHAS PÀDRAIG CAIMBEUL

Nuair a chì thu bodach,
cuimhnich gu bheil e fhathast
deich bliadhna dh'aois
agus a' seòladh bàta-seileastair
sìos an abhainn gu Afraga.

Agus nuair a chì thu cailleach,
seall oirre leum tarsainn an ròpa
le firum-faram hò-rò-gheallaidh
's i (fhathast)
a' buain na rainich taobh Loch Èite.

Tha mi air bus
nan seann daoine
a' dèanamh air Uibhist
chùbhraidh ùr nan gailleann,
far a bheil (fhathast) am feasgar ciùin 's na siantan blàth...

Gràs nan Dathan

MAOILIOS CAIMBEUL

Nuair a rinn an Tì Naomh gràs
iongantach nan dathan, gealltanais
an earraich, na craoibhe, na bogha-froise,
faodaidh tu a bhith cinnteach, cinnteach
nach tàinig e à inntinn mhic an duine
no à mèinnearan dall, bodhar
na tràighe 's nan creag.

Nuair a spreadh an cruthachadh na dhiog
bha inntinn an duine is dathan mar ghealladh
do dh'àm ri teachd, fada, fada
san tìmh dhomhainn a bha ri thighinn.
Dh'fheumadh gach nì bhith dìreach
ceart aig an toiseach ud, a h-uile feart
air a thomhas gu leud na sròine
agus nas lugha. Cha thachradh sin
ach le inntinn agus cumhachd air a chùlaibh
a tha cho fada os cionn ar bith
's a tha na reul-chriosan cian cho fada
os cionn an ataim as lugha a tha sa chrèadh.
Èist rium Athair Naoimh, Athair
nan uile dhath, is soillsich orm
led inntinn thùsail, gur tusa
màthair-uisge nan uile bhith.

Nuair a dhùisg mothachadh gu ciall
aig na tràth athraichean is mhàthraichean
chunnaic iad am feur gun robh e maiseach,
caoin, a' ghrian a' soillseadh air gu rèidh
air gach taobh, gun robh anns an uaine
sàbhailteachd is sìth, 's ann an craobhan
na coille gun robh na h-eòin a' seinn,
gathan buidhe, aitealan òir.

Agus chunnaic iad dearg, gun do rinn
an Tì Naomh dearg, àm èirigh na grèine
's aig a dol fodha, ròsan nan speur,
's an fhuil nuair a lot an saighead,
's anns an teine nuair a loisg an cunnart,
's anns an aiseid nuair a dhùisg a' bheatha,
's anns an duilleach nuair a shìolas beatha
chunnaic iad dearg, 's chuir e eagal orra.

Ach bha sìth sa bhogha-frois, bogha
os an cionn a' toirt cofhurtachd, Spèis
a' tighinn às na speuran, thuirt iad,
na dathan uile a' deàrsadh, dearg,
orains, buidhe, uaine, gorm,
purpaidh is bàn-phurpaidh an co-sheirm,
ceòl dathan an fhlaithis a' dèanamh
gàirdeachas ri frasan ùrar a bheir fas.

2.

Ach cuideachd bidh am bogha-frois na thàmh,
Am feur seargte, na beathaichean seasg,
An diabhlaidh ag adhbharachadh tart is pràmh.

A Dhè thoir dhuinn an sealladh sìorraidh,
Teasraig sinn bhon stoirm 's bhon tuil.

Cloc gun Chli

MÀRTAINN MAC AN T-SAOIR

Thìm.
Thus' an trustar,
Thus' an diog-diabhail.

Thusa dròbhair,
nan cabhag-dhàn
nan garbh-ghràdhach
nam bloigh-shealladh
nan deann-dìcheallach-dèirceach,
ar crìche,
ar sàr-chrìche cianda craicte.

Thìm, o a Thìm!

Uair, is chan fhad', ach o chianaibh
chailleadh sùrdag, latha samhraidh,
thu
no coibhneas obann nàmhad
no plaide dòchais san anmoch.

Cha b' uabhasach idir,
B' fhurasta do chur am màileid
B' ait gach braoisgeil nuadh thar faire

Thusa, a Thìm
Thus' am blaignead,
Thu fhèin an garbh-dhiog
Thu fhèin an crìon-dhàn, thu fhè...

Sannt, bu leatsa, air an-earar, fòs.
Leat, sealbh am-feast air an dearg-dhiugh.

Aig ochd bliadhn' deug

MÀRTAINN MAC AN T-SAOIR

Aig ochd bliadhn' deug

'S e an-diugh is chan e a-màireach no an-dè do chùis.

Aig ochd bliadhn' deug

Fanaidh cuid de rionnagan laiste air feadh an latha

Tha blàths ùr anns gach gealach mu seach.

Aig ochd bliadhn' deug

Na can 'cha dèan mi sin a-chaoidh'

Ach freagair: 'Seadh, innis dhomh tuilleadh.

Aig ochd bliadhn' deug

Na cogair do shunnd

Nuair a ghabhas sin seinn.

Aig ochd bliadhn' deug

Seòl do bhàta le sgòdan glìce slaodte

Ach le dùil ri soirbheas ceart cothromach

Agus aig *cocktail-party* ochd bliadhn' deug:

Ged a nochdas *jazz* no-chòrdte is *hip-hop* aig an aon àm; strainnsear le ukeleli is pac chairtean le feadhainn ga dhìth; an nàbadh shìos an rathad, ris nach do bhruidhinn thu riamh, an tòir air rud a chàraicheas a bhaidhsagal; taibhs' bàrd cliùiteach na Gàidhlig is an dàn aige nach do thuig thu ceart; bruidhinn bho chd; brot ro shaille agus an tè ud (tha fhios agad cò) a bha daonnan caran fad' às leat.

'S i an aon cheist a dh'fheumar a chur orra uile:

bheil sibh ga h-iarraidh crathte (*shaken?*) no air a cur mun cuairt (*stirred?*)

At Eighteen

MÀRTAINN MAC AN T-SAOIR

At eighteen:

it is today rather than tomorrow or yesterday that matters.

At eighteen:

some of the stars show their light in the day time

there is new warmth in each successive moon.

At eighteen:

Don't say 'I'll never do that!'

Rather, answer, 'Mmm, tell me a little more.'

At eighteen:

don't whisper your glee when it can be sung.

At eighteen:

Sail your boat with deftly trimmed sheets

But with the expectation of a fair, favourable, wind.

And at eighteen's cocktail-party

Should discordant jazz and hip-hop appear at the same time;

a random with a ukulele and an incomplete pack of cards;

your neighbour down the road - whom you've never spoken to - in search of a

puncture-repair kit;

the ghost of a Gaelic Bàrd bearing the poem you never quite got; poor chat; over-

salty soup and her (you know who I mean) that was always a bit distant.

The only question that needs to be asked of them all is this:

'How would you like it: shaken or stirred?'

Nollaig san Eighealaich

MÀRTAINN MAC AN T-SAOIR

Null

mu thrì uairean

air gainmhich

nach gabh, nach gèill

suathaidh solas lag:

grian is gealach,

air an cur air chothrom.

Cò aca, ma-thà, leis is leis am biùg?

An gabh coiseachd fodha?

Agus an rud as motha nach fhaicear,

o nach aiteamh conair,

mun neartaich an liath, a-nochd tuilleadh,

san lomnochd làn?

Tha a' bhò chonadail ud fhathast a' siubhal a criomain

agus cus a chaoraich nach do chonaich iad fhèin far nan càs-chreagan.

Ach 's e sgal cruaidh nan con as miosa, 'S e, 's e, nach eil fhios gur e!'

Ged as fhad' às tùs am bòlaich - cha chiùin, cha charthanach, cha cheart.

Air a ghlùinean,

thèid leth-bhodach

air beulaibh bogsa nach bior fearg no faothachadh

fhad 's a bheir a bhean bhalbhaicht' cluas do shrann anmoch

an ogha bhig.

"Is macan àlainn ceutach, Thu!"

Is dè as reusan dhi dhol ga dhùsgadh,

gun iad sin roimhe a-rithist, an-diugh?

Rùn, a thoirt beò

is a bheathachadh

is a thabhachd gu fialaidh

air fuath an t-saoghail,

do-ruigsinn, claon.

An aimsir cho buan.

A chall-san cho cinnteach.

A h-ùrnaigh na deigh mu a cridh'.

Gun idir a shireadh

MÀRTAINN MAC AN T-SAOIR

Àite, can

ged nach dèan 'àite', no 'staid', no 'creag chas' ach na h-uimhir aithris.

Nach eil thus' ann, chan eil teagamh,

thusa - thu fhèin, chan ann leat fhèin - ro fhada.

Oir, nochdaidh feareigin, ri ùine bhig - tiota de thim shaoghalta,

Beiridh e - (cha bheir) - togaidh e, gu sìobhalta, do làmh na làimh-san

Sìoda a shìneas tusa, dhad dheòin, cuimhnich, dha fhèin, ged nach fhada.

'Bu ro-bhog an grèim-geallaidh' thuirt thu.

Cha bu mhò lean trusgan an fhèinealtais.

An iar air? Thug, feumaidh.

Ghabh thusa rathad an ear.

Chìthear ur faileasan ge-tà;

air ais a-sin - nan laighe: ball-fo-alt-fo-bhall

a' sìor chànrann - cion ciùineis, dìth uaisleachd

gun aidich iad, ri ùine mhòir fhathast, le cràdh do-labhairt,

gur e an dubhar fhèin an aon fhìor chipean -

ach cho beag, 's a tha ris dheth,

os cionn na talmhainn.

Claisneachd Ri Cluais

MÀRTAINN MAC AN T-SAOIR

Ri spàirn gun farchluais air a' chòmhradh
cailleachan is iad cruinn, mum bòrd-san!
'n dèidh bhith snàmh, is làn am beòil ac'
de naidheachd iargalt' air càirdean leònte:

a thuit air deigh no leis an staidhradh,
no bhàsaich mun Bhliadhn' Ùir gun taic ann,
's nach robh math gu dannsa ruidhle
latha a b' fheàrr 'ad, no idir fialaidh
nan gnìomhannan, nan smaointean spìocach,
no air dèiligeadh ri caochladh tìme,
is mur a b' e 's gun deach an cùmhnadh
le dìomaineachd an cèile ghaolaich
's fhad' o bha iad air saoghal a thrèigsinn -
aghaidh a chur air uabhar èige,
is nach b' airidh air aon bhliadhna shàbhailt'
dhe na choisinn iad gun ghean, gun tàmailt
Dia nan Gràsan ('n Tì tha gòrach!'),
iad-siud sior-mhiannachadh a thròcair
is...

Theab mi leum 's an clab a mhùchadh,
bròg a shradadh, no le glaoth om bhrù-sa,
ach dh'iarra mo dhàn mi dhèanamh èisteachd:
briathran fhaotainn - gun fhios nach m' fheum iad.

Òran Eile do Joilìn*

MÀRTAINN MAC AN T-SAOIR

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

Oh 's e do bhòidhchead is do shnuadh
dualan lasrach is gruag ruadh
a bhuair mi is a leòn mo chridh' Joilìn.

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

Anail earraich na do ghàir
guth cho maoth ri samhradh blàth:
tàlant an fìor ainneamh measg nam beò.

Nuair bha mi ann am meadhan gaoil
lem òg-bhean chaoimh is sinn mar aon
's ann thàini' tusa eadrainn Joilìn

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

Is ged gheibheadh tu do ragha-cèil'
thug thu a' chreids' gur leam do spèis
is mheall thu mi le sùilean uain' làn foill.

Is chaidh mo ribeadh fo do chumhachd
mar luch aig spuir an fhithich luaithe
is theann mi ri mo chiall a chall Joilìn.

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

Ge b' oil leam thug thu orm buaidh
's ann ort a bhruidhninn na mo shuain,
is dh'fhuing i gach lid' air cluasaig-chinn.

Is ghuidh i ort na h-òran binn
gun mis' a thàladh is leigeil leinn,
ach dhiùlt thu bhith gun mhì-ghean dhuinn Joilìn.

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

Is lean mi thu mar ghloic gun tùr
a dh'ionnsaigh olc do bhrìodail chiùin
is cha do dhùisg mi, gus an deach mo chnàmh.
Ach mhothaich mi lem shùilean fhìn
an dèidh dhuinn greis air suirghe
nach ionnan miann air feòil' is gaol, Joilìn.

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

Is nuair rinn mi tilleadh gu mo ghràdh
cha b' urrainn dhi bhith a' cleith a cràidh:
's ann sheall i dhomhsa deòir a soraidh slàn

Is b' fheàrr leam nach do thachair riamh
gun deach mo tharraing às ar sìth
is gun d' chaill mi na bha prìseil dhomh, Joilìn.

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

Is nam faicinn thu a' gabhail ceum
air cabhsair cruaidh no sràid leat fhèin
chan iarrainns' bhith nad àrainn no nad chòir.

Ach uair is uair is mi seo leam fhìn
air eilean m' fhàsaich fad od thìr
bidh d' ìomhaigh ruith mo bhrudaran, Joilìn!

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa, a luaidh, an tè
nach toigh leam fhìn.*

*Joilìn, Joilìn, Joilìn, Joilìn,
'S tusa an tè a luaidh
nach toigh leam fhìn.*

* A rèir beul-aithris cuid is fathannan feadhainn eile
's ann às fear de dh'eileanan na h-Alba a bha an duine
a dh'fhàg a leannan airson Joilìn. Some say that the
guy who left his woman for Joleen was a Hebridean -
others don't.

Guth air a' Ghaoith

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Mac-talla saighdeir òig
fo fhòid Chùil Lodair:

*"Abair na mìltean
de ghèidh ghlòrach
a sgèith thairis
air na leònte
an là rèite ud
a fhuair mi am bàs."*

Cathair Naomh Pheadair

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Cathair Pheadair na Ruise am bliadhna.
Stèisean fo thalamh cho domhainn ri cumha.

Easgailteair Sòibheadach neo-chrìochnach
na shìor shruthadh mar dhubh-liosta Stàilinn.

A' chlisge ruitheam threunairean de dheugair
a' snìomh seachad air na dromannan croma

na ruith suas gu sunndach dhan t-solas
air Nevskiy Prospekt eadar-nàiseanta

far a bheil Tolstoi is Soilsinitsin air an dòigh
nan suidhe còmhlà ri càch ann am McDonalds

ag ithe diathaid deagh-shaillte "ФИШ & ЧИПС"*
am bogadh ann am fion-geur Cirilise.

(*Faclan Beurla "Fish & Chips" sgrìobhte ann an
litrichean Rùisis. Air postair-uinneige Macdonalds)

Port-adhair Ghlaschu

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Nam shuidhe
taobh thall
an raoin-laighe.

Mo smaointean
a' tadhal
air saoghal eile.

A' gabhail miann
air Reykjavík
seach Lunnainn.

Cladh Iùdhach Ghlaschu

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

*"Ma thèid sionnach suas,
brisidh e sìos am balla cloiche."* (Nehemiah 4:3)

Ciaradh feasgar Ghlaschu an Ear.
Balla-cladha air an leathad thall.
Fon graifiti, madadh-ruadh mar thaibhse.
A cuileanan sgiamhail ri falach-fead
am measg nan seann leacan fiara.

Dà là às dèidh a chèile,
thàinig luchd-tuiridh Iùdhach
air an èideadh gu dorch,
ach cuideigin ann le còta dearg,
mar shealladh à 'Liosta Schindler'.

A h-uile clach sa bhalla ud
le a sgeul briste fhèin.
Na h-aonar sgapte 's air call,
ach còmhlà ri chèile nan seasamh,
graifiti ann no sionnaich às.

Lomaire-feòir

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Chuala mi lomaire-feòir
gu h-àrd anns an adhar
a' gearradh tron ghuirme.

Chunnaic mi air oidhche fhuair
fras reòhte uaine mar dheòir
a' deàrsadh fon ghealaich.

Am Baton-brèige

(Às dèidh Reifrim 2014)

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Cnuic Loch Nis fo shneachd' an-diugh.
Cuir-m-chiùil àm-lòin Radio 3.

Denis Kozhukhin air piàno.
Mussorgsky: 'Deilbh aig Taisbeanadh'.

Cha tàinig e. Ar saorsa.
Tha sinn air fàs ceòl-bhodhar a-rithist.

Bha Geata Mòr Kiev an siud
a' fosgladh fa ar comhair le glòir

ach chaidh slabhraidhean ceilte
a shlaodadh agus dhùin e le dìosgan.

Saoil cò thug an àithne chealgach ud
los eòin cheòlmhor na maidne a mhùchadh?

Cò an dearg-bhrùid a bhris mèir ar luchd-ciùil?
Am fear-brath a bheartaich glas-ghuib air a' chòisir?

Cò leis an làmh shliom a dh'iomair am baton-brèige,
slacan-draoidh slìogach co-fheall na tostachd?

Chuir mi mo cheann

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Chuir mi mo cheann
sa mheuraig
ach bha i ro theann

Chuir mi mo cheann
sa phìoba
ach bha mac-talla ann

Chuir mi mo cheann
sa fridse
ach bha e fada ro fhuar

Chuir mi mo cheann
sa phreasa
ach bha cus chòtaichean ann

Chuir mi mo cheann
sa challaid
ach fhuair mi sgròb ghoirt

Chuir mi mo cheann
sa mhuir ach bhìd
crùbag chrost' mo shròn

Chuir mi mo cheann
sa ghainmheach
ach rinn mi casadaich

Chuir mi mo cheann
sa chidsin
ach chaidh trod rium

Chuir mi mo cheann
sna sgothan
's bha mi air mo dhòigh ghlan.

Air Ais

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

A' sìor ghabhail ceum
air ais air ais air ais
ach am faic mi an sealladh slàn.

Air ais dhan
t-siorraidheachd
mas robh mi ann.

Carson is cuimhne leam a-nis
an t-àm ri teachd
nas mò na an t-àm a chaidh?

Eunlaith

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Ghoid starrag
marag.

Rinn lachan
lachan-gàire.

Bha geòidh
air an dòigh.

Plaosg gàire
air naosg.

B' annsa le buthaid
dannsa.

Cheil breacan-beithe
fo mheacan-slèibhe.

Chaidh lon-dubh
fo lionn-dubh.

Bha fraoch feirge
air coileach-fraoich.

Bha corra chorra
air corra-biod.

Chaoin traoin
gu gearradh-goirt.

Chriom clamhan coma
cnàmhan sgapte.

B' fheàrr leis an iolair
biolair.

Bha an eala bhàn
loma-làn.
Laigh sàmhchair bhalbh
air an sgarbh mharbh.

air an latha seo

AONGHAS MACNEACAIL

air an latha seo,
faicinn gach morair is triath
(aig ìre nan earrann is bonn
a bhi teann 's a phòcaid) 's iad
a' snàmh ann an linn-tean suilt
is, fom brògan, dromanan
lùbte a chòrr na cabhsair beò
air an deachadh iad a' spailpeadh
an uail ann an ceumannan coma,
thar sgeòil fhada nam muinntir
a chuir iomradh, dàn is òran
an eachdraidh fhèin ma sgaoil
le dòchas gun geallar saorsa -
chan iarr sinn ach ionann, ars'
iad, *eadar bòrd agus beul*, is
gun coisich sinn far an togair,
leis an dùil gu bheil biathadh,
chuirp agus eanchainn, gu bhith
ceart còireil dìreach, gun mhaile
romhainn 's gun iorghail - thoir
dhuinn an ionann, thoir dhuinn
an ionann le toil, mus gabh sinn
an ionann dhuinn fhìn, le toil

on this day

on this day,
seeing every laird and clan chief
(at the level of shares and coins
being tight in the pocket) as they
swim in the firths of paunch
and, under their shoes the bent
backs of the others a living pavement
on which they would strut
their pride in regardless steps,
over the long stories of peoples
who set the narrative, poem and song,
of their own history at liberty
with the hope that freedom is promised -
all we ask is equality, they
say, *between table and mouth*, and
that we can walk where we choose,
expecting there to be food
for body and mind, to be
right proper direct, with no delay
before us and no strife - give
us equality, give us
equality at will, lest we take
equality for ourselves, at will

plastic time

AONGHAS MACNEACAIL

living in the plastic time
you learn to view

    what's around you
as a synthesis of all
the wrappings which
have bound each day
into a package
    of frustrations
from which
    there might
be no release

=====

on a train
passing the coal pit
    mechanicals,
i recall an escorted visit,
the caged drop
    into

those
unlit bowels,
dark dust underfoot,
being taken to view
an active face
(it being saturday, no-
one was hacking coal) -
    to be required
to crouch was not
a working choice
    i'd wish to make

=====

i wish i'd agreed
a bright summer plan to be
writing ha-i-ku

=====

a slum is not the house
or those who live within,
but absent wallets, drawing
coin and comfort
from plough, hammer, pen, or
pulsing hungry heart

=====

to go fishing
in the bay beyond
where we had hoped to shelter
from an enemy we'd rather
keep at tidal distance demands
overcoming certain contradictions
so we must come to recognise suing
for peace may be the wisest option

there should not be any
edge of madness to the table
round which we are asked
to gather so that deliberations

may commence regarding
whether there is enough
attention being given to
the management of this -

unspoken arguments do
not enhance (ever) the flow
of what we hope to be
enabling thought

=====

i want your curiosity,
though accepting it is not
for sale or to be bargained
into any kind of game
where you are asked to buy
whatever is on offer -
you enquire (or cross
an ocean to inquire),
the question never fully
given enough grammar
to make clear

=====

where poppies grow
they take no sides,
the memories they wear
are in their hue
and what it represents
is such shed blood
that carried vows
to not repeat
to not repeat

=====

shipwreck may provide
rich shelter
for the weaving
shoals and soloists
seeking provender
among its twisted decks
but the passing swimmer
knows, below, there will be
bare rickles of bones

=====

man pushing tractor tyre
from where to where - in
passing, one may speculate

what is remembered is
the way he keeps it
balanced, as he goes

there being traffic,
he must be
attentive at all times

nor can he tire of
pushing this great tyre -
an end is to be gained

=====

when the wind decides
to breathe in, let calm
return, there is an urge
to listen for an absence
of disquiet among drier
leaves: are all branches
holding firmly to a hope
they can remain at ease,
unstretched, allowed to
stay alive, until they fall

=====

gull glides overhead, as
directly above, beyond
grey cloud, plane growls

=====

every singer reaches out to
those (it's hoped) will understand
the tenor of the song, will let
its pith fold in their hearts
and grow, as buds of grief or joy

=====

that time i phoned you
said you could not be
available to perform
the chore i wished to
have deployed, though
it was no burden, had
you taken time to read
the abstract i'd every
hope was the essence
of metaphoric clarity

=====

such structured echoes
live in how we count
each lifting of the pen
by which our narrative
is given fugitive shape

on the road

AONGHAS MACNEACAIL

on the road we took yesterday
there was no ditch between track
and the broad fields of grass
where the township's cattle
grazed - there were cows, but
we didn't know each other, for
i was only visiting those
shadows that uttered not one
word about the days we had had
and no familiar bellow came
from cold stone - wasn't that how

Ruith na searbhaige

DÀIBHIDH EYRE

Tha i annam, annainn uile, searbhag na broinn –
a’ tionndadh ar n-arain làitheil a bhith na lionnach làn
phròtainean, is mèinnearan, na tha deatamach ‘son a bhith slàn –
a’ faighinn cuideachaidh bho na fèithean, a’ gluasad ann an tonn.
Searbhag cho cumhachdach gun sgùradh e stàilinn, donn
le meirg, gus a bhiodh i a-rithist, drilseach, gleansach, glan;
cho cumhachdach gum feum a’ bhodhaig a cumail a-mhàin
san stamaig, gus na buill eile a dhion bho losgadh teann.

Ach gu tric, dhomhsa, chan ann mar sin a bhios cùisean a’ ruith,
is searbhag ag èirigh nam sgòrnan, nam amhaich, nam bheul;
a’ grodadh m’ fhiacalan, a’ tighinn thar na teangaidh anns mo chlab,
a’ tighinn thar mo bhilean agus gam fhàgail ann an cnap
mòr, is mi a’ diobhairt – mar gu bheil mi a’ call mo chiall;
a’ cur às le pian searbh na rudan bunaiteach nam bhroinn.

Na Geòidh

(bhon Bheurla aig Mary Oliver)

GREG MACTHÒMAIS

Cha ruig thu a leas a bhith math
Cha ruig thu a leas màgarsaich nas motha,
fad ceud mìle tron fhàsach, aithreach.
Chan fheum thu ach leigeil le beathach bog na bodhaige
a ghràdh fhèin a ghràdhachadh.
Nach innis thu dhomh mun eu-dòchas,
do sgeul fhèin, is innsidh mise mo sgeul-sa,
fhad ‘s a chuireas a’ chruinne car,
fhad ‘s a shiùbhlas grian is dòrnagan glan an fhrois thar àrainnean,
thar mhachraichean, thar chraobhan domhain,
thar bheanntan is aibhnichean,
fhad ‘s a thilleas na geòidh,
shuas san iarmailt ghlan, ghorm dhachaigh a-rithist.
Às bith cò thu, às bith cho aonaranach ‘s a tha thu,
tha an saoghal ga thairgsinn fhèin do do mhac-meanmna,
gad ghairm mar na geòidh, cruaidh agus dùsgach
– gad fhoillseachadh a-rithist is a-rithist,
is tu ann an co-chomann leis a h-uile nì.

Stiùbhart ann an Nua-Eabhrac

FEARGHAS MACFHIONNLAIGH

Chòrd Nua-Eabhrac ris glan.
Naoidheamh làr Taigh-òsta Shelburne.
Sàr-shealladh dhen Togalach Stàit Ìmpireachd.

Ach dhùisg seo gu dona an tuaineil-àirde aige.
Bha an taigh-òsta trang, ach air a’ cheann thall fhuair e
rùm le sealladh nas miosa shìos air an dàrna ùrlar.

Tha duilgheadas aige fiù ‘s le drochaidean àrda.
Agus thàinig iad tarsainn tè àrd dha-rìribh air an t-slighe –
Drochaid Queensboro.

“Carson a tha feagal ort ro dhrochaidean
nuair nach eil dragh ort a thaobh itealain?”, dh’fhaighnich mi.
“Och tha sgiathan orrasan”, thuirt e.

Mar a b’ fhaig’ a thàinig crìoch a làithean-saora,
is ann a bu mhò a ghabh e sgàth. Oir b’ ann taobh thall
Drochaid Queensboro a bha port-adhair JFK.

Thòisich e ag òl mus do dh’fhalbh e.
Ann am bàr traidiseanta faisg air an taigh-òsta.
Pinnt lagar. Is beag feum a rinn seo, gu nàdarra.

Mhìnich e a’ chùis gu nìghinn a’ bhàir.
“Feumaidh mi dol tarsainn Drochaid Queensboro
air an rathad dhan phort-adhair. Tha iomagain mhòr orm.”

Lagar eile. Cha do rinn seo cobhair na bu mhò.
Glainne fion. Glainne fion eile.
Cha robh an stuth seo a’ dèanamh a’ ghnothaich.

“Carson nach do shluig thu tè mhòr no dhà
de uisge-beatha?”, dh’fhaighnich mi dheth.
“Och cha toigh leam spioradan”, fhreagair e.

Air a’ cheann thall siod e a-nis air a’ bhus
air an t-slighe iomagaineach dhan phort-adhair,
an drochaid a’ sìor fhàs na b’ eagalaiche na inntinn.

Drochaid àrd Queensboro a’ sìor dhlùthachadh ris.
Drochaid ag èirigh na amharc a-nis. Cridhe ag èirigh na uchd.
Ach gun dùil nach deach am bus a-steach tunail fon abhainn...

Tuaineil-àirde gu tunail-ìsle!

Meg Bateman Tha Meg Bateman, a rugadh an Dùn Èideann an 1959, na h-ollamh aig Sabhal Mòr Ostaig san Eilean Sgitheanach. Tha i air trì leabhraichean den bhàrdachd aice fhèin a thoirt a-mach, agus tha i cuideachd air trì cruinneachaidhean de bhàrdachd Ghàidhlig eadar-theangachadh is a cho-dheasachadh. Chaidh dà leabhar aice, *Aotromachd* (1997) agus *Soirbheas* (2007) a chur air adhart do dhuais “leabhar Albannach na bliadhna”.

Aonghas Pàdraig Caimbeul ‘S ann bhon An Leth Mheadhanach an ceann a deas Uibhist a Deas a tha Aonghas Pàdraig Caimbeul. Tha e air grunn leabhraichean fhoillseachadh, nam measg ‘An Oidhche Mus Do Sheòl Sinn’, ‘Aibisidh’ agus ‘Memory and Straw’ a ghlèidh duaisean thaobh ficsean is bàrdachd na h-Alba.

Maoilios Caimbeul Bàrd agus sgrìobhaiche às an Eilean Sgitheanach. An leabhar mu dheireadh a thàinig bhuaithe ‘s e *An Dà Anam / In Two Minds*, conaltradh bàrdail Gàidhlig / Gaeilge air a cho-

sgrìobhadh le Diarmuid Johnson.

Dàibhidh Eyre Rugadh Daibhidh Eyre ann an Siorrachd Lannraig a Tuath ann an 1972. Thòisich e ag ionnsachadh na Gàidhlig aig Oilthigh Dhùn Èideann ann an 1990. Airson a’ mhòr-chuid de bheatha, bha e a’ fuireach ann an Glaschu, ag obair sna meadhanan – ach tha e a-nist san Leurgaidh Ghallda. Tha dàin aige air nochdadh ann an irisean leithid *An Guth*, *Gutter*, *Irish Pages*, *Tuath / Northwords Now*, *Poetry Scotland* agus *Poblachd nam Bàrd*. Bha e na bhàrd air mhuinntireas aig Fèis Bàrdachd StAnza ann an 2018.

Màrtainn Mac an t-Saoir Rugadh Màrtainn Mac an t-Saoir ann an 1965 agus thogadh ann an Lèanaidh e. Ghlèidh *Ath-Aithne*, cruinneachadh de sgeulachdan goidid, Duais na Saltire Society airson Cìad Leabhair ann an 2003. Choisinn na nobhailean *Gymnippers Diciadain* agus *An Latha As Fhaide* a bhith air a’ gheàrr-liosta airson Leabhar na Bliadhna ann an 2005 is an 2008. San Dàmhair 2006, chaidh *Dannsam led Fhaileas*,

cruinneachadh de a bhàrdachd, fhoillseachadh le Luath Press. Nochd an treas nobhail aig Màrtainn, *Air A Thòir*, ann an 2011 is bhuannaich *A’ Challaig Seo Challò* – nobhail do dheugairean – Duais Dhòmhnail Meek 2013. Chaidh na sgeulachdan *Cala Bendita* ‘s a *Bheannachdan* fhoillseachadh le Acair ann an 2014 is fhuair an leabhar sin àite air geàrr-liosta Dhuais Dhòmhnail Meek agus Leabhar Litreachais na Bliadhna aig an Saltire Society. Chuireadh *Tuath Air A’ Bhealach* – novella dhen t-sreath Lasag – ann an clò le Sandstone Press ann an 2015. Anns an Iuchar 2018 chaidh an nobhail ùr aige *Samhradh ’78* fhoillseachadh le Luath Press.

Fearghas MacFhionnlaigh Tidsair ealain air chluaidh ann an Inbhir Nis.

Aonghas MacNeacail Poet in three languages, songwriter, journalist, broadcaster, translator, scriptwriter. A Borders-based Skye man, poetry has taken him to North America, Japan, Rome, Jerusalem, Berlin, Vienna, Warsaw, St Petersburg, the Arctic Circle,

Ireland and other destinations. Has held various literary fellowships, gaining many awards for his writing. Fellow of the Association for Scottish Literary Studies, with an honorary Doctorate of Literature from Glasgow University.

Greg MacThòmais Rugadh is thogadh Greg MacThòmais ann an Siorrachd Dhùn Breatainn. Chaidh e a Shlèite anns an Eilean Sgitheanach ann an 2000 airson ceum Gàidhlig a dhèanamh aig Sabhal Mòr Ostaig agus tha e air a bhith ag obair ann an Leabharlann na Colaiste agus a’ fuireach san sgìre bhon a cheumnaich e. Bidh e a’ sgrìobhadh bàrdachd, sgeulachdan, dràma agus òran. Bidh beatha is bòidhchead an Eilein Sgitheanaich, saoghal a shinnsearan, cùisean poilitigeach agus na ceanglaichean, sean is ùr, eadar Alba is Èirinn a’ nochdadh gu tric na chuid sgrìobhadairean Ùra aig Comhairle nan Leabhraichean agus Urras Leabhraichean na h-Alba ann an 2015. Chaidh a chuid sgrìobhaidh fhoillseachadh ann an

New Writing Scotland, Northwords Now, Cabhsair/Causeway, agus Aiblins – New Scottish Political Poetry.

Deborah Moffatt À Vermont (USA), a’ fuireach ann am Fìobha a-nis. Bidh dà cho-chruinneachadh aice air fhoillseachadh ann an 2019, “Eating Thistles,” (Smokestack Books), agus fear ann an Gàidhlig.

Maggie Rabatski Ag obair an-dràsta còmhla ri A.C. Clarke is Sheila Templeton air leabhraichean de bhàrdachd ùr Gàidhlig, Albais is Beurla, a’ leantainn air a co-obrachadh san leabhar ‘Owersettin’ (Tapsalteerie) a chaidh fhoillseachadh an 2016.

Julian Ronay A’ fuireach anns an Aghaidh Mhòir. Dàin leis anns an duanaire *An Tuil*.